

Жељко Вучковић

Педагошки факултет у Сомбору
zeljko.sombor@yahoo.com

УДК 027.52(497.113)(091)(049.32)

О КЊИГАМА И СЛОБОДИ

Роквић, Драган. *Историја Градске библиотеке Суботице: 130 година*.
Суботица: Градска Библиотека Суботица, 2020.

На почетку беше реч, али и књиге и библиотеке које речи чувају, памте и преносе, дајући им енергију, живот и смисао. У богатој повести библиотеке, дугој преко 4.000 година, јавним библиотекама припада релативно кратак период, од средине 19. века до наших дана. Па ипак, ако добро разумемо Хегелову мисао да је историја развој свести о слободи, можемо рећи да је читава повест библиотекарства обележена борбом за универзални и слободни приступ књигама, информацијама и знањима свим слојевима становништва, што је кључна одредница јавних библиотека.

Управо о томе убедљиво сведочи монографија Драгана Роквића *Историја Градске библиотеке Суботице*, написана поводом 130-годишњице ове значајне културне установе. Пред нашим очима оживљени су људи и књиге, један град и његова Библиотека у узбудљивом прожимању, кретању и трагању, са свим оним што је трајно завештање књиге и речи, али и са јасним наговештајима онога што нам доносе нови дани.

Прво поглавље посвећено је стасавању Градске библиотеке од 1890. до 1918. године. Оснивање и почетак њеног рада неодвојиви су од личности и дела Иштвана Ивањија који је најбоље разумео да Библиотека мора да одражава дух града и потребе свих слојева становништва, да нуди литературу која ће оплемењивати срца и развијати умове омладине. Професор Ивањи указује да ће се паралелно са развојем града ширити и потреба грађанства за књигом, мудро и далекосежно закључујући да дрво не садимо онда када бисмо већ желели да уживамо у воћу. Августа 1918. професор Густав Тонч изложио је концепт Начела о уређењу Јавне библиотеке и Музеја, посебно наглашавајући потребу да се удовољи прохтевима свих читалаца. Богаћењу збирки Библиотеке и изградњи изузетног фонда раритета допринели су др

Винце Зомборчевић и др Исидор Милко, свестрани интелектуалци и библиофили којима су са правом посвећена посебна поглавља монографије.

Период 1918–1945. означен је као оскудица духовних вредности и време борбе да Библиотека одоли злим околностима. Тек након Другог светског рата започиње поступна али систематична стандардизација суботичког библиотекарства, уз приоритет да што више књига допре до што ширег круга читалаца. Већ у шестој деценији 20. века Библиотека дише пуним плућима и заузима централно место у динамици суботичке културе. Године креативних ангажмана бујају све до последње деценије 20. века када наступа друштвени, привредни и институционални слом бивше Југославије који ће и саму Библиотеку довести до руба очаја. Па ипак, она је смогла снаге да се уздигне у установу у којој ће се огласити умни људи, прочитати корисне и квалитетне књиге, чути предавања о значајним културним и друштвеним темама. Упркос кризи, зрачила је искра културе. На главном градском тргу 1991. године организован је митинг Суботица за мир. Потресна је и далекосежна фотографија балкона Градске библиотеке, који подупиру моћне фигуре Атласа, са порукама мира.

Последња два поглавља монографије посвећена су технолошким, друштвеним и професионалним изазовима са којима се Градска библиотека Суботица суочила на почетку новог миленијума, у очекивању да библиотеке новог, дигиталног доба неће бити статична складишта књига већ активни чиниоци промене у свим сферама живота. Суботичка библиотека успешно се прилагодила савременим тенденцијама у аутоматизацији, дигитализацији и модернизацији пословања, не запостављајући своју основну мисију и посвећеност књизи и читању.

Смештена у упечатљивој палати Ференца Рајхла, Суботичка библиотека данас је препознатљиви симбол свог града и чувар његових највиших вредности: отворености, мултикултуралности и слободарског духа.

Монографија се завршава подацима о значајним улагањима у инфраструктуру зграде и о завршетку изградње нове, модерне читаонице у дворишту Библиотеке која тако наговештава будућност, очекујући нове читаоце. Ово лепо, узбудљиво и непрекидно путовање стазама речи и сазнања, дуго већ 130 година, показује да су књиге и библиотеке, упркос свему, трајније од нас самих.

Са задовољством препоручујем монографију *Историја Градске библиотеке Суботице* не само стручној већ и широј културној јавности. Она превазилази оквире једног документованог историографског приказа, разумевајући библиотекарство и његову институционалну мисију у ширем друштвеном и вредносном контексту.

Ова књига поставила је високе стандарде за будуће сличне историографске подухвате и може служити на част и њеном аутору и Библиотеци којој је посвећена.